

1. Sammanfattning

Prosjektet har bygget på et samarbeid rettet mot utdanningssystemet, og samarbeid skole/næringsliv både i Østfold og Fyrbodal. Dette vil øke mulighetene for at det skapes en entreprenørskapskultur gjennom hele utdanningsløpet fra små barn til høgskolestudenter i grenseregionen. Gjennom helhetlig tenking vil utveksling av ideer og kunnskap over landegrensene styrke kvaliteten på aktiviteten vår, og utvikle kompetanse og holdninger som på sikt vil fremme den interregionale næringsutviklingen.

English version

Junior Achievement Young Enterprise Østfold and Junior Achievement Young Enterprise Fyrbodal are ideal organizations that work to put entrepreneurship and creativity on the agenda. We have developed a number of concepts that covers the entire education system, from primary school to college and university. The purpose of our business is to give future generations the opportunity to develop their creativity and innovation skills. The future depends on these young people's ability to take initiative and translate ideas into action.

To strengthen business development in the region is a major challenge. Junior Achievement Østfold and Junior Achievement Fyrbodal have seized hold of this challenge and contributed to entrepreneurial thinking permeates the whole educational course.

The project has built on a partnership aimed at the education system, and collaborative school / business both in Østfold and Fyrbodal. The aim has been to increase the opportunities for the creation of an entrepreneurial culture through education course from small children to students in higher education in the border region. Through holistic thinking to the exchange of ideas and knowledge across borders enhance the quality of our activity, and develop skills and attitudes which in time will promote inter-regional business development.

2. Projektets bakgrund

Å styrke næringsutviklingen i regionen er en stor og viktig samfunnsoppgave. Ungt Entreprenørskap Østfold og Ung Företagsamhet i Fyrbodal ønsket i samarbeid å gripe tak i denne utfordringen og bidra til at entreprenørskapstenkningen gjennomsyrrer *hele* utdanningsløpet. Gjennom prosjektet "Ung Bedrift" (Interreg III A) oppnådde vi i forrige virksomhetsperiode gode resultater både i Norge og Sverige. Å skape endringer tar tid, og personlig oppfølging av enkeltskoler har mange steder vist seg å være en forutsetning for at entreprenørskapstenkningen skal "sette seg". Dette vet vi, og vi har hatt tett oppfølging av skoler på begge sider av grensen som har jobbet med entreprenørskap.

3. Projektbeskrivning, målgruppe, resultat, och resultatindikatorer samt effekter

3.1 Projektbeskrivning:

Prosjektet har jobbet ut mot skoler og næringsliv i området for å sette entreprenørskap som pedagogisk metode på dagsorden i skoleverket. UE og UF har entreprenørskapsverktøy som gir kompetanse på de ferdigheter vi mener er viktige i en verden i stadig endring. På norsk side har vi hatt en satsning nasjonalt mot grunnskolen i mange år. På svensk side har derimot aktiviteten i grunnskolen vært lav og dette har vært en av fokusområdene i prosjektet - implementering av entreprenørskap i grunnskolen på svensk side i prosjektområdet.

Vi har kurset lærere og elever i entreprenørskap, arrangert seminarer og messer og vi har jobbet med holdninger i "arbeidslivet" gjennom Inkluderende Arbeidsliv og TEAM.

Aktiviteter:

Smart/Idésprutan; Et kreativt program for mellomtrinnet 5-7. Vi jobbet regionalt med en felles messe til slutt. Her hadde vi juryer som bedømte arbeidet. Vi fikk god pressdekning.

Gutter og ledelse / Jenter og ledelse; lederseminarer for daglige ledere i ungdomsbedrifter med forelesere fra næringslivet. 2 samlinger på to dager hver med elever fra begge sider av grensen.

Lærerkurs - ulike informasjons- og fagkurs med tema rundt entreprenørskap.

Regionale messer; vi har deltatt på hverandres messer med elever og lærere.

IA / TEAM; Sertifisering av elev- og ungdomsbedrifter i Inkluderende Arbeidsliv, med fokus på mål og tiltaksplan for å øke trivsel og få ned fravær i bedriftene.

Kurs for studenter; entreprenørskapskurs for lærerstudenter

Internasjonal utveksling; Både UF Fyrbodol og UE Østfold sender elever til internasjonal messe i Canada. Vi har også ungdomsbedrifter som deltar i programmet Enterprise Without Borders der bedriftene samarbeider med bedrifter i andre land over hele verden, for eksempel gjennom import og eksport av varer og produksjonsmateriell.

Andre elevarrangement - gründercamp, innovation camp etc., der elevaktivitet, kreativitet og samarbeid er sentrale begreper. Disse oppleggene arrangeres ofte i tett samarbeid med næringslivet eller det offentlige.

3.2 Målgrupp:

Målgruppene har vært lærere, skoleledere og skoleeiere i prosjektområdet. I tillegg har vi jobbet mot næringslivet for å koble de opp mot skolene, både som mentorer for bedriftsprogrammene og som samarbeidspartner for ulike arrangementer. Her har Østfold Energi og Trollhättans Energi vært viktige. I tillegg har selvfølgelig elevene vært sentral som målgruppe.

3.3 Resultat och resultatindikatorer samt effekter:

Aktiviteten er jevnt stigende i prosjektområdet. Antall elever som gjennomgår bedriftsprogrammene våre er økende for hvert år, det samme kan sies om de andre entreprenørskapsoppleggene vi har for skolen. Vi har, med unntak av to, hatt lærere på kurs i entreprenørskap i alle kommuner, og antall lærere med entreprenørskapskompetanse er jevnt økende.

Målsettinger for antall elev,- ungdoms- og studentbedrifter, og antall lærere på kurs i entreprenørskapsprogrammer (for eksempel SMART / Idésprutan) er oppnådd med god margin. Vi tør påstå at målsettingen - Å skape en "rød tråd" for entreprenørskap i hele utdanningen fra grunnskole til høgskole som er felles for Ungt Entreprenørskap og Ung Företagsamhet – langt på vei er oppnådd.

Begge organisasjoner fører statistikk over sine aktiviteter i egne datasystemer, vi teller elever og lærere. Disse tallene ligger til grunn for å måle resultatene opp mot indikatorene vi satte for prosjektet. Indikatorene har vi i det store og hele nådd. Det er umulig å være 100% korrekt

på indikatorene når vi "budsjetterer" med så store antall elever og lærere over en treårs periode.

Vi har avvik på aldersgruppen 15-24 år, det skyldes mest at fokuset økte utover i prosjektet på målgruppene under 15 år hvor vi fikk et høyere tall enn antatt.

Vi forventer økt etablerervirksomhet i hele prosjektområdet, basert på rapporter på effekter av bedriftprogrammene våre. Unge mennesker blir tryggere på å etablere egen bedrift senere når de har vært igjennom entreprenørskap i skoleverket i trygge rammer. Dansk fremtidsforskning sier blant annet at det viktigste vi kan utstyre de unge med i dagens samfunn, er fantasi. Fantasi og kreativitet er egenskaper som må trenes for å utvikle seg.

Prosjektet har ellers gått som planlagt.

3.4 Övrigt

Prosjektet har forløpt smertefritt og i henhold til planene vi satte oss. Sterke nettverk er etablert gjennom begge organisasjonene. Det har blant annet bidratt til at vi har dratt igang et nytt prosjekt der vi har fokus på entreprenørskap på yrkesfag på videregående og lærerutdanningen. I dette prosjektet er også UE Oslo og UF Göteborg partnere.

Vi har hatt mesteparten av de store fellesarrangementene og prosjektmøtene i Strömstad. Andre arrangementer er avholdt på forskjellige steder på begge sider av grensen, annenhver gang.

Vi har hatt jevnlig og meget god kontakt med sekretariatene underveis i prosjektet. Se Mulighetene har også vært med på andre seminarer og møtesplasser, invitert av sekretariatet og norsk forvaltende myndighet. Vi var med til Strasbourg og presenterte prosjektet for et Interregprogram i Region d'Alsace, og vi var med til Trondheim på nettverkskonferanse for hele Sverige-Norge Programmet.

4. Indikatorer

Notera att indikatorer både för A (Økonomisk tillväxt) och B (Attraktiv livsmiljø) kan forekomme i ett projekt.	Antal enligt projektbeslut	Resultat ved projekt-slut	Kommentarer
Antal kvinner 15- 24 år som deltar i projektet.	4000	3185	Det har vært noe mindre aktivitet i denne målgruppen enn antatt.
Antal kvinner yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	500	672	Dette forklares med en sterk økning i aktivitetene i grunnskolen
Antal män 15- 24 år som deltar i projektet.	4000	3336	Det har vært noe mindre aktivitet i denne målgruppen enn antatt
Antal män yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	500	645	Dette forklares med en sterk økning i aktivitetene i grunnskolen
Antal deltagande företag med kvinnligt ägande som deltar i projektaktiviteter.	250	375	Vi har hatt en sterk økning på bedriftsprogrammet for grunnskolen.
Antal deltagande företag med manligt ägande som deltar i projektaktiviteter.	250	375	Vi har hatt en sterk økning på bedriftsprogrammet for grunnskolen
Antal deltagande företag med mixat ägande som deltar i projektaktiviteter.	250	300	Dette er elevbedrifter som deltar i andre opplegg i vår regi, for eks gründercamp.
Resultat indikatorer			
(A) Antal formella gränshinder som projektet bidrar till att undanrøja.			
(A) Antal undanrøjda opplevda gränshinder.			
(A) Antal kvinner som deltar i gemensamma utbidningar og praktik.	300	360	Lærere og elever som deltar på felles svensk/norske kurs Jenter og Ledelse: 30 per år – 90 totalt Lærerseminar: 90 per år – 270 totalt
(A) Antal män som deltar i gemensamma utbidningar og praktik	300	360	Lærere og elever som deltar på felles svensk/norske kurs Gutter og Ledelse: 30 per år – 90 totalt Lærerseminar: 90 per år – 270 totalt
(A) Antal kvinnliga studenter som studerar del av sin utbidning i det andra landet.			
(A) Antal manliga studenter som studerar del av sin utbidning i det andra landet.			
(A) Antal nyetablerte og vidareutvecklade gränsoverskridande kluster.	2	2	<i>Alumni:</i> kluster med tidligere elever. Det vil også oppstå uformelle kontakter mellom elever og mellom lærere. <i>Felles styrekonferanser.</i>
(B) Etablerte institusjonelle samarbeidet.			
(B) Nya og vidareutvecklade metoder for stads- og landsbygdsutveikling.			
Egna indikatorer	Tidpunkt	Resultat	

5. Projektets påverkan på de genomgående (horisontella) kriterierna

5.1 Gränsregionalt mervärde

Vi har stor tro på at dette samarbeidet, rettet mot utdanningssystemet både i Østfold og Fyrbodalen, vil på sikt øke mulighetene for at det skapes en entreprenørskapskultur på tvers av grenseregionen. Samhandling på det menneskelige plan og utveksling av ideer, erfaringer og kunnskap over landegrensene har styrket kvaliteten på aktiviteten vår. Dette vil føre til holdninger som vil fremme den interregionale næringsutviklingen. Samarbeidet har gitt foreningene nye konsepter, det har ført til at foreningene har fått felles konseptprogram på alle nivåer i hele utdanningsløpet, og økt kvalitet på disse. Alle aktiviteter i prosjektet er fellesaktiviteter.

Gode eksempler på resultater og nye konsepter som følge av prosjektet er for eksempel Inkluderende Arbeidsliv / TEAM. IA for bedriftsprogrammene ble initiert av UE Østfold, i samarbeid med NAV Østfold og NHO Østfold på norsk side og deretter implementert på svensk side som TEAM. Samarbeid med Østfold Energi og Trollhättans Energi gjennom våre programmer er et annet godt eksempel med flere faktorer; økt energi-, klima- og miljøbevissthet i målgruppene i hele prosjektområdet, tettere kobling mellom store næringslivs / offentlige aktører på den ene siden og skoleverkene på den andre siden og nettverksbygging mellom målgrupper.

Vi vil også nevne de nettverkene som er etablert gjennom prosjektet. Både elever og lærere har knyttet kontakter som har ført til at Svinesundsbrua har blitt kortere.

Våre foreninger er også blitt knyttet sterkere sammen gjennom Interreg. Vi har blant annet arrangert felles styrekonferanser der våre styrer har blitt gjort kjent med hverandres virksomheter.

5.2 Bättre miljö

Vi har hatt mange arrangementer der elever og lærere har jobbet konkret med klima, energi og miljøspørsmål, ofte i samarbeid med næringslivet og offentlige aktører innenfor området, såkalte Gründercamper. Dette er arbeidsleire der offentlige aktører eller næringslivet presenterer et oppdrag som elevene skal løse. Representantene fra oppdragsgiver er med gjennom prosessen som veiledere på temaet det arbeides med. Dette er verdifullt arbeid som øker bevisstheten rundt viktige temaer, som klima, energi og miljø. Prosjektet har ellers ikke hatt noen negativ påvirkning på miljøet.

5.3 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Målgruppene i prosjektet fordeler seg likt mellom kjønnene. Vi har arrangert lederseminarer for unge jenter i videregående skole / gymnas som har jobbet med ungdomsbedrift. Dette har vært verdifullt arbeid for å styrke selvtillit og kompetanse blant jenter som vil etablere egen bedrift. Prosjektet har hatt arrangementer med det mål for øye å styrke kunnskapen hos unge kvinner i temaer som kreativitet, styrekompetanse, ledelse og samarbeid. I tillegg har jentene knyttet kontakter med andre, på begge sider av grensen. Vi har gjort det samme for guttene.

5.4 Etnisk mangfold og integration

Målgruppene speiler samfunnet generelt og skolen spesielt når det gjelder etnisk mangfold og integrasjon. Våre ungdomsbedrifter er i mange tilfeller sammensatt av elever fra ulik etnisk opprinnelse.

6. Informationsinsatser og skyltning av prosjektet

Vi utarbeidet en profileringsplan tidlig i prosjektet. Planen har vært et verktøy for all kommunikasjon i prosjektet. Vi har ikke hatt en egen profil for prosjektet men brukt profilene til Ung Føretagsamhet Fyrbodal og Ungt Entreprenørskap Østfold. Det ble ikke laget egen logo for prosjektet. Vi trykket opp profilklær med logoer og brevmaler, kursinvitasjoner og pressemeldinger har vært preget med logoer av Interreg og EU flagget med tekst. I forbindelse med alle arrangementer har invitasjoner og artikler med bilder blitt publisert på UF og UE's nettsider der finansierer er synliggjort. Prosjektresultatene er blitt spredd gjennom våre respektive nasjonale nettverk og vår internasjonale organisasjon der begge land er med.

Vi har brukt lokale aviser, radio og tv aktivitet i forbindelse med våre arrangementer og fått mye god pressdekning underveis i prosjektet.

7. Underskrifter

Sarpsborg 31. August 2010

Bjørn Erik Studsrud
Prosjektleder

Susanna Wallin
Leadpartner

